

Vabariigi Valitsuse korralduse „Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu korraldusasutuse ajutine määramine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Euroopa Liidu (edaspidi ka *EL*) eelarveperioodil 2021–2027 on liikmesriik kohustatud määrama Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi *AMIF*), Sisejulgeolekufondi (edaspidi *ISF*) ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (edaspidi *BMVI*) (edaspidi koos *siseturvalisuspoliitika fondid*) rakenduskava elluviimiseks korraldusasutuse. Korraldusasutuse ainupädevuses on siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade koostamine, juhtimine ja kontrollimine ning Euroopa Komisjoniga (edaspidi *EK*) suhtlemine.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi välisvahendite osakonna nõunik Aivi Kuivonen (tel 612 5179, aivi.kuivonen@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Liisa Olesk (tel 612 5073, liisa.olesk@siseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Heike Olmre (tel 612 5241, heike.olmre@siseministeerium.ee).

2. Eelnõu eesmärk ja sisu

Siseturvalisuspoliitika fondide eelarve on jagatud kaheks: kaudne ja otsene juhtimine. Kaudse juhtimise eelarve jagatakse fondispetsiifilises määruses sätestatud jaotusvõtme alusel liikmesriikide eraldisteks. Liikmesriik peab koostama eraldise kasutamiseks rakenduskava, mille kinnitab EK. Otsese juhtimise eelarve, sealhulgas temaatilise rahastu kasutamise pädevus on EK-l. Temaatilise rahastu kasutamiseks koostab EK mitmeaastased tööprogrammid, milles määratakse suure ELi lisaväärtusega tegevused ja nende sihtotstarbeline eelarve. Temaatiline rahastu koosneb erimeetmetest, erakorralisest abist ja liidu meetmetest, milleks peavad liikmesriigid EK-lt üldjuhul raha taotlema.

Näiteks saavad erakorralise rändesurve all olevad riigid taotleda erakorralist abi. Erimeetmed on mõeldud ELi asutuste tugevdamiseks. Selleks kuulutab EK välja erimeetme taotlusvooru näiteks Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (edaspidi *Frontex*) varustuse soetamiseks. See tähendab, et liikmesriigid saavad taotleda raha, et osta Frontexile vajalikke seadmeid või sõidukeid. Liikmesriik saab varustust oma riigis kasutada, kuid osa aastast peab saatma selle Frontexi missioonile.

Kui EK rahuldab liikmesriigi erimeetme või erakorralise abi taotluse, lisatakse selle eelarve Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määruse (EL) 2021/1147, millega luuakse Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifond ([ELT L 251, 15.7.2021, lk 1–47](#)) (edaspidi *AMIFi määrus*), artiklite 18 ja 31, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määruse (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu ([ELT L 251, 15.7.2021, lk 48–93](#)) (edaspidi *BMVI määrus*), artiklite 15 ja 25 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määruse (EL) 2021/1149, millega luuakse Sisejulgeolekufond ([ELT L 251, 15.7.2021, lk 94–131](#)) (edaspidi *ISFi määrus*), artiklite 15 ja 25 kohaselt rakenduskavale ning lisaraha tohib kasutada ainult selleks ettenähtud otstarbel.

Kuna erimeetmete ja erakorralise abi raha lisatakse rakenduskava mahule, tohib taotluse EK-le esitada vaid siseturvalisuspoliitika fondide korraldusasutus.

Siseturvalisuspoliitika fondide korraldusasutus nimetatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduses (edaspidi ÜSS), mis võeti Riigikogus vastu 23.02.2022, kuid jõustub üldises korras.

2022. aasta alguses kuulutas EK välja erimeetmete taotlusvoorud, mille tähtaeg 31.03.2022 võib jõuda kätte enne ÜSSi jõustumist. Et Eesti taotlejatel oleks võimalik esitada EK-le lisaraha taotlusi, on vaja, et Vabariigi Valitsus määraks kuni ÜSSi jõustumiseni siseturvalisuspoliitika fondide korraldusasutuse.

Kuna EK taotlusvoorude korraldamise täpne aeg ja toetuse taotlemise tingimused ning rahuldatavate taotluste arv ja maht on teadmata ning projektid kiireloomulised, ei ole võimalik kaasrahastamiskohustuse (üldjuhul 10% taotluse mahust) täitmiseks vahendeid tavakorras riigieelarvesse planeerida. 2022. aastal on uue perioodi riigieelarvesse planeerimata välistoetuste kaasrahastamiskohustuse täitmiseks ette nähtud vahendid Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliselt eraldatud riikliku kaasfinantseeringu real, kust Siseministeerium saab vajaduse korral vajaliku summa taotleda. Edaspidi planeerib Rahandusministeerium erimeetmete ja erakorralise abi võimalikuks kaarahastamiseks Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbeliselt eraldatud riikliku kaasfinantseeringu reale 1,5 miljonit eurot aastas.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Siseturvalisuspoliitika fondide kasutamist on reguleeritud järgmistes ELi õigusaktides:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 ([ELT L 193, 30.7.2018, lk 1–222](#));
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid ([ELT L 231, 30.6.2021, lk 159–706](#));
- 3) AMIFI määrus;
- 4) BMVI määrus;
- 5) ISFI määrus.

4. Korralduse mõjud ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Korralduse eelnõuga antakse Eesti taotlejatele, kes vastavad EK tingimustele, võimalus taotleda EK-lt lisaraha erakorraliseks abiks ning erimeetmeteks taotlusvoorudes, mida korraldatakse AMIFI, ISFI ja BMVI määruses kirjeldatud eesmärkide täitmiseks.

Kuni ÜSSi jõustumiseni kaetakse korraldusasutuse kulud ELi eelarveperioodi 2014–2020 ISFI ja AMIFI tehnilisest abist.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Riigikantselei, Rahandusministeeriumi, Justiitsministeeriumi, Kaitseministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Välisministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga. Eelnõu kooskõlastati märkusteta.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.